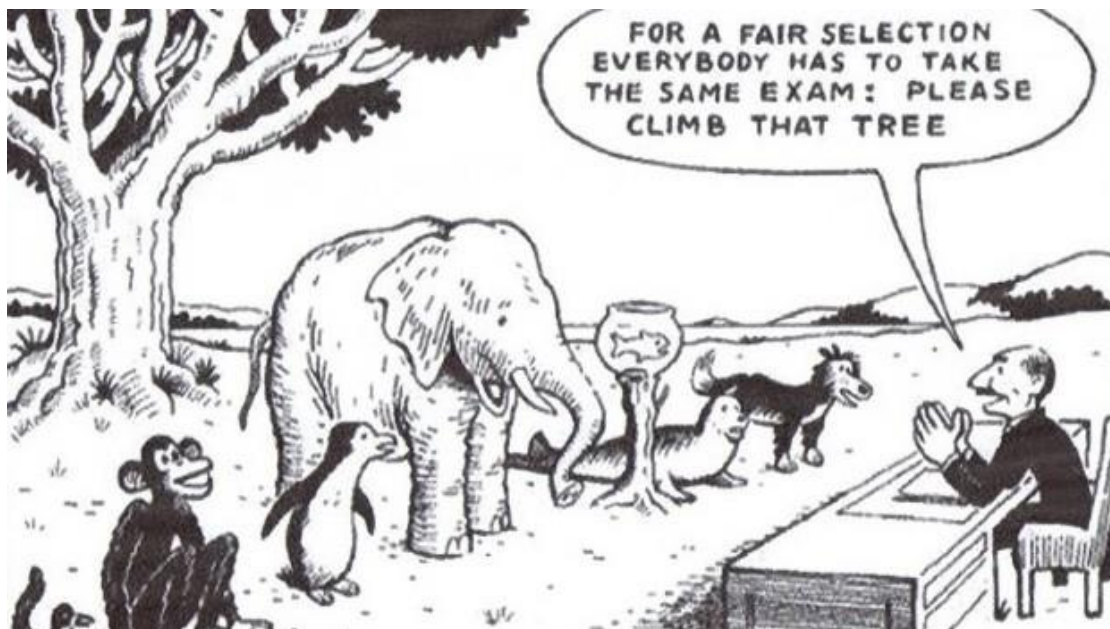

**על המושגים: "ליקויי המידה", "בעיות קשב וריכוז", "היפראקטיביים",
"ילדים עם צרכים מיוחדים" או על השאלה: מדוע אף אחד לא צועק: המלך
הוא עירום!**

ביער אחד רחוק, רחוק חיו חיות רבות ומשונות. ביער זה שלט קוף גדול. הוא גם החליט כיצד יתחנכו גורי החיות ומה ילמדו. במשך שעות רבות בכל יום התאמנו הגורים באותו יער בטיפוס על עצים, בזינוקים בין ענפים ובקטיפי פירות במקומות קשים להשגה. קופים גדולים וחזקים היו רושמים כל יום את התוצאות של כל הגורים. בכל ערב היו מפרסמים את התוצאות. מעניין, הקופים הגיעו תמיד במקומות הראשונים, ההיפופוטמים באחרונים והנמרים במקום טוב באמצע.

סיפור מופרך? אינו קשור אלינו? הלוואי!

המושגים "ליקויי למידה", "היפראקטיביות", "בעיות קשב וריכוז", "ילדים עם צרכים מיוחדים" נובעים כולם מתוך השקפת עולם, שהנה לדעתי לא חינוכית ולא הומנית. להשקפת עולם זו יש שני מרכיבים מרכזיים, שבדרך-כלל, כמו כל הדברים החשובים, אינם נחשפים ואינם מדוברים.

ראשית היא רואה מעין "תו תקן", מעין "ילד אידיאלי" שאלין יש לשאוף ושעל כל ילדה וילד להגיע אליו. מכאן גם ברור שכל אלו שאינם עומדים באותו תו תקן מיד מסווגים, מאובחנים, מתויגים ואמורים לעבור "חינוך מחדש" בכדי שבכל מחיר יתקרבו לאותו תו תקן.

שנית, אותו תו תקן או תמונה אידיאלית של "הילד" קשורים קודם כל ובעיקר להישגים לימודיים נמדדים במישור של הבנה שכלית ומופשטת של העולם. הדבר שגנים ובתי ספר (בעל כורחם) עושים הנו העמדת סוג מסוים של חשיבה והבנה במרכז – הבנה אינטלקטואלית, רציונאלית

ומופשטת – כאיכות החשובה ביותר וההכרחית לכל ילדה וילד. כל שאר האיכויות והצבעים של הישות האנושית נכנעים ללא עוררין לסוג זה של הבנה וחשיבה. לכך שאנו מעמידים את שני המרכיבים הללו במרכז מערכות החינוך שלנו יש תוצאות טרגיות.

מה שיפה בבני אדם היא שונותם. העולם היה נורא אם כל בני האדם היו דומים זה לזה בכל. בסופו של דבר מטרתם העיקרית של כל תהליך חינוכי ושל כל מערכת חינוכית היא לעורר ולטפח את הייחודי והמקורי בכל ילדה וילד. נכון, אנו איננו חיים לבד ועל ילדינו גם ללמוד לשתף פעולה, לעזור ולהיעזר, לתמוך ולהיתמך, לתרום ולהיתרם. אכן, חשוב מאד שילדינו ילמדו בצורה מעמיקה ומשמעותית את העולם סביבם ואת נפשם פנימה. חשוב שהם "יצליחו" במסלול חייהם ויגיעו לכל אותם מקומות שחשוב להם להגיע. וברור שלשם כך עליהם לרכוש כלים רבים ומגוונים. אלא שאם נעשה את כל אלה בהצלחה ולא נביא לידי מימוש את אותה איכות מקורית וייחודית שטמונה בכל ילדה וילד, מה עשינו? בלעדיה לכל אלה אין כל ערך ואנו נידונים לחיים ללא משמעות וערך. האם זה הדבר אותו אנו מאחלים לילדינו?

הצבה של "תו תקן", של דמות אידיאלית בכיוון מסוים (ולכל דמות אידיאלית יש כיוון מסוים) כמטרה של תהליכים חינוכיים מבטלת מראש את הייחוד של כל ילדה וילד. כל ילדה וילד יאלצו תמיד לוותר על משהו בכדי להגיע לאותה מטרה אידיאלית. במקום בו לנו כמחנכים יש סדר עדיפויות "לא יצמחו לעולם פרחים" כדברי המשורר. במקום בו קיים תו תקן והוא אינו מדובר ואינו חשוב, ועוד מוגן מכל הכיוונים בסיסמאות ופלקטים קשה יהיה עוד יותר לפרחים לפרוח.

בנוסף, "תו התקן" מתעצב תמיד בידי המבוגרים, הווה אומר מהעבר. הוא מבטא את מה שהחברה הבוגרת חושבת שראוי לעשות, ראוי לחשוב וראוי ללמוד. זה היה טוב ומתאים (אולי) בחברות מסורתיות שכל מטרתן לשמר את הקיים ולשמור עליו מכל משמר. זוהי מגמה משונה ביותר בעולם של שינויים בלתי פוסקים, טכנולוגיות חדשות ועתיד בלתי צפוי. כיצד נוכל להכין את ילדינו לעתיד כאשר אנו עושים זאת באמצעות כוחות עבר, דימויים מן העבר ומטרות שאינן קשורות למהלך הזמן?

כאשר אנו מדגישים איכות אנושית אחת, חשובה ככל שתהיה, ושמים אותה כמטרתנו העיקרית – כמעט בכל שיעור, יום, שבוע ושנת לימודים ובמהלך של לפחות 15 שנות לימוד - הרי זה מובן מאליו שכל שאר האיכויות יחשבו פחות ויהפכו למטרות משניות. מכאן יוצא שכל הילדים שאין להם נטייה לאותה איכות (אני מזכיר: הבנה שכלית ומופשטת של העולם) ירגישו את עצמם לא מוצלחים, טיפשים או סתם יהיו מתוסכלים. התוצאה הנוראה של מציאות חינוכית זו היא לכן, ובאופן בלתי נמנע: רוב הילדים יהיו מתוסכלים, ירגישו חוסר ביטחון עצמי, יחוו את עצמם כלא טובים ולא מוצלחים ויפתחו תסביכים רבים ומורכבים. המערכת מעצם טבעה ומתוך הכיוון אליו היא מכוונת מנציחה ילדים מתוסכלים ועצובים ומבוגרים מתוסבכים.

מערכת "חינוכית" שמעמידה תו תקן "חינוכי" כמטרה ומדגישה בעיקר איכות אנושית אחת (חשובה ככל שתהיה), מזניחה את שאר האיכויות האנושיות הטמונות בכל אחת ואחד מאתנו ואינה מתאימה לרוב הילדים. היא בהכרח גורמת להשפעות הרסניות בקרב ילדינו וכאמור חייבת, מעצם טבעה ל"שר" את כל הילדים שאינם מתאימים למטרותיה – ואלו רוב רובם של הילדים – לאותו תו תקן. מכאן אינפלציית האבחונים, טיפוח תרבות של הגדרות והגדרות משנה, ראיית הילדים כניתנים לתיגום ומספור והגרוע מכל: אין ספור מאמצים שמכוונים להביא ילדים מסכנים למטרה שאינה מתאימה להם, לא נובעת מתוכם וצבועה באלמנטים בוגרים ושכלתניים. אין להתפלא שהגענו לכך שאנו מסממים את ילדינו בשיטתיות. אם האמצעים ה"קלים" יותר אינם עוזרים: לחץ חברתי, איומים, פחד, מרוץ הישגי והיסטרית הצטיינות, אין ברירה אלא לעשות שימוש באמצעים פסיכיאטריים (סמים) בכדי שילדינו יתפקדו באותם מערכות.

אנו שמים את ילדינו במערכות שאפילו לאנשים בוגרים שקולים, רציונאליים ובעלי ריכוז אין מתאימות: מי היה רוצה לשבת על כיסא 7 שעות ביום? וזאת במקום לא אסתטי, ללא תנאים מינימליים ועוד להיות דחוס בכיתה צפופה עם עוד 30 וכמה בני גילו? מי היה מסכים להקשיב ולא לעשות מאום במהלך כל הבוקר יום אחרי יום? ללמוד 5,6 תחומי ידע שונים ללא כל קשר ביניהם? למלא אין ספור דפי עבודה משמימים ולענות על אלפי שאלות חסרות משמעות?

ולא פחות חשוב, מערכות החינוך שיצרנו מכוונות לסוג חשיבה שבחיים הממשיים אין לו כמעט כל משמעות ומתעלמות מהפן הילדתי מלא הדמיון והיצירה של כל ילדה וילד. אין להתפלא שרוב רובם של הילדים שונא את בית הספר, יוצא מהשהות בו מוכה וחבוט, משועמם עד מוות במרבית משעות היום ובעיקר מרגיש שלא מתייחסים אליו, לא נוגעים בו ולא מתכוונים אליו. מערכות "חינוך" שאינן מכוונות לילדים עצמם, אלא למושגים מבוגרים ומופרכים על מה הילדים צריכים להיות ולדעת גורמות רק לקושי, תסכול, מתח ובעיות נפשיות גם לטווח הקצר (בזמן בית ספר) וגם לטווח הארוך (לאחריו).

והמפליא מכל שאף אחד אינו עוצר וצועק: **"המלך הוא עירום!"**.

במובן זה חייבים לומר: אין ילדים עם "ליקוי למידה", אין ילדים "היפראקטיביים", "בעלי צרכים מיוחדים", או ילדים בעלי "בעיות קשב וריכוז". יש ילדים ולכל ילדה וילד יש את הייחוד שלהם, את הנטייה שלהם, את הצבע המיוחד רק לה ולו. כל נטייה, כל צבע וכל צליל הם מהותיים, חשובים ובעלי משמעות. אין יותר ואין פחות. השוואה אינה במקום כלל. להשוות אפשר בין מוצרים לא בין ילדים. עצם ההשוואה מעליב ועושה דה-הומניזציה לרוח האדם.

אפשר גם לומר: כל הילדים בעולם הם בעלי ליקוי למידה, הם היפראקטיביים, יש להם צרכים מיוחדים ובעיות של קשב וריכוז. אלא שאצל כל אחת ואחד מופיע הקושי במישור אחר: אצל

אחת בתחום התנועה, אצל אחר בתחום השירה, פה בתחום הציור ושם בתחום החשבון. לכל אחת ואחד מאתנו חולשות במקום אחד ונקודות חוזק ועוצמה במקום אחר. מערכת חינוכית שמכוונת לילדים עצמם (ודרך אגב גם למוריהם) מעודדת כל ילדה להתגבר על חולשותיה במישור מסוים ומטפחת את כישרונה במישור אחר. זה מה שבתי ספר צריכים היו לעשות.